

УДК 004.45

Д. А. Мурадов

*Дніпропетровський національний історичний музей
ім. Д. І. Яворницького*

**САЙТ ДНІМ В ІНТЕРНЕТІ:
АНАЛІЗ ІНТЕРАКТИВНИХ КОМПОНЕНТІВ
(на прикладі музейного фонду)**

В публікації розкривається саме поняття – «форум»; аналізуються його плюси та мінуси в мережі Інтернет; розкривається хід роботи по створенню та підтримці форуму на сайті Дніпропетровського національного історичного музею.

Ключові слова: форум, музейний сайт, Інтернет, програмне забезпечення, структура форуму.

В публикации раскрывается само понятие – «форум»; анализируются его плюсы и минусы в сети Интернет; раскрывается ход работы по созданию и поддержке форума на сайте Днепропетровского национального исторического музея.

Ключевые слова: форум, музейный сайт, Интернет, программное обеспечение, структура форума.

In the publication reveals the notion – «Forum»; analyzes the pluses and minuses on the Internet; reveals progress in the creation and support forum at Dnipropetrovsk National History Museum.

Key words: forum, museum site, Internet, software structure of the forum.

Базова для феномена музею проблема культурної ідентичності особливо актуальна сьогодні в ситуації зростаючої значущості музею не тільки як скарбниці національного надбання або наукового інституту, але як місця самоідентифікації особистості через культуру. Такий стан музею у світовому мультикультурному середовищі підтверджує, наприклад, той факт, що «число великих музеїв, збудованих 2000 року, перевищило кількість великих соборів, збудованих у 1000 році» [6]. І на початку ХХІ століття процес інтенсивного музейного будівництва в світі набирає обертів. Особливо збільшується число так званих інтерактивних музеїв. Інтерактивними стають і старі, традиційні музеї. У засобах масової інформації та в музейних колах інтерактивним музеєм зазвичай називають технічно і технологічно оснащений музей, робота якого в першу чергу спрямована на діалог з публікою. Мається на увазі, що в арсеналі технологій такого музею наявні відеощоу, панорамні проекції, віртуальна реальність та багато іншого. Однак інтерактивність далеко не завжди пов'язана з тех-

нічними засобами. Все більш актуальними стають інтерактивні екскурсії, що включають діалоги з публікою, майстер-класи, вікторини, концерти та інші форми роботи з відвідувачами, які не потребують нових технологій. Музейні сайти також набувають усе більш інтерактивного характеру. Вони не тільки пропонують інформацію, але й залучають глядача до спілкування з музеєм через анімовані плани і схеми, відеопанорами, зручні пошукові системи, ігри, чати, форуми, он-лайнкову торгівлю квитками, книгами, сувенірами та ін. [9].

Дана стаття присвячена такій популярній на сьогоднішній день системі спілкування в просторі Інтернет, як форум. Навіщо потрібен форум? Це найбільш банальне питання, яке, в тій чи іншій формі, постійно задається на тих же самих форумах. Щоб вийти за межі питань, потрібно навчитися їх правильно ставити. Які цілі переслідує творець форуму? Що привнесе форум у розвиток сайта? Що таке форум і для чого він потрібен? Ще в Давньому Римі цим словом (Forum Romanum) називалася міська площа. Форум був центром римського державного життя за часів розквіту республіки [8]. Веб-форум – клас веб-додатків для організації спілкування відвідувачів веб-сайта. Термін відповідає змісту вихідного поняття «форум» [14]. Якщо говорити про концепцію форуму, слід зазначити, що для будь-якого сайта форум є найпотужнішим засобом для залучення постійних користувачів. Форум, це розділ сайта (або більше ніж розділ; можна навіть сказати – сайт в сайті), що розвиває сам себе. Є безліч прикладів успішних проектів, що, по суті, складаються лише з одного форуму. Форум – це місце зустрічей та спілкування в Інтернеті [15]. Форум пропонує набір розділів для обговорення. Робота форуму полягає у створенні користувачами тем у розділах з подальшим обговоренням усередині цих тем. Окремо взята тема, по суті, являє собою тематичну гостьову книгу.

Поширена ієрархія веб-форуму: розділи → теми → повідомлення. Зазвичай повідомлення несуть інформацію «автор – тема – зміст – дата / час». Повідомлення і всі відповіді на нього утворює «гілку» або «тему» (також вживаються кальки «топiк», «топ» від англ. topic; «тред» від англ. thread). Відхилення від початкової теми обговорення (англ. Off-topic) часто заборонено правилами поведінки форуму. За дотриманням правил слідкують модератори і адміністратори – учасники, наділені можливістю редагувати, переміщати і видаляти чужі повідомлення в певному розділі або темі, а також контролювати до них доступ окремих учасників [14].

На форумах може застосовуватися надзвичайно гнучке розмежування доступу до повідомлень. Так, на одних форумах читання і створення нових повідомлень доступні будь-яким випадковим відвідувачам, на інших необхідна попередня реєстрація (найбільш поширений

варіант) – ті та інші форуми називають відкритими. Застосовується і змішаний варіант – коли окремі теми можуть бути доступні на запис всім відвідувачам, а інші – тільки зареєстрованим учасникам. Крім відкритих, існують закриті форуми, доступ до яких визначається персонально для кожного учасника адміністраторами форуму. На практиці також нерідко зустрічається варіант, коли деякі розділи форуму загальнодоступні, а решта частина доступна тільки вузькому колу учасників. При реєстрації учасники форуму можуть створювати профілі – сторінки з відомостями про учасників. У своєму профілі учасник форуму може повідомити інформацію про себе, налаштувати свій аватар або автоматично додає до його повідомлення підпис – залежно від уподобань. Підпис може бути статичним текстом або містити графічні зображення, у тому числі т. з. юзербари [12].

Більшість форумів мають систему особистих повідомлень, що дозволяє зареєстрованим користувачам спілкуватися індивідуально, аналогічно електронній пошті. Багато форумів при створенні нової теми мають можливість приєднання до неї голосувань або опитувань. При цьому інші учасники форуму можуть проголосувати або відповісти на поставлене у заголовку теми питання, не створюючи нового повідомлення в темі форуму.

Кожен конкретний форум має свою тематику – достатньо широко, щоб в її межах можна було вести багатопланове обговорення [7].

Форум відрізняється від чату поділом обговорюваних тем і можливістю спілкування не в реальному часі. Це дозволяє вести більш серйозні обговорення, оскільки надає більше часу на обдумування відповіді. Форуми часто використовуються для різного роду консультацій, в роботі служб технічної підтримки. На даний момент форуми співіснують нарівні з блогами (блог – веб-сайт, основний зміст якого – записи, котрі додаються регулярно та містять текст, зображення або мультимедіа). Ці дві форми спілкування в Інтернеті практично не поступаються один одному за популярністю [2].

Основні переваги форумів. Спочатку слід зазначити, що форум не є чатом, і спілкування не здійснюється в режимі реального часу, а відповідно, на форум можна заходити, наприклад, раз на 24 години, щоб побачити, що відповіли вам і дати відповідь на певне повідомлення. Тому потенційні витрати на мережу Інтернет незначні. Відвідувачі, що залишили повідомлення на форумі хоча б раз, повернуться для того, щоб поглянути, що їм відповіли інші учасники форуму. Зрозуміло, форум завжди можна просто взяти і видалити [10].

Недоліки форумів. Найбільш значним мінусом усіх форумів є те, що на них дуже люблять вставляти власну рекламу і різні посилання.

Що отримує творець зі свого форуму:

1. Постійних відвідувачів – «ядро» сайта.

2. Цікаві й часто унікальні теми, які користувачі напишуть самі.
3. Зовнішні посилання вже на інші ресурси, що їх будуть залишати ті люди, які беруть участь в обговореннях.

4. Низькочастотний трафік з пошукових систем Інтернету [15].

Трохи статистики:

1. На 1000 зареєстрованих користувачів припадає не більше 10 активних форумчан.

2. На 1000 повідомлень припадає не більше 20 тямущих думок та порад.

3. На 100–200 користувачів припадає один-два модератора.

4. На 10–20 форумів припадає один-два форуми, які цікаві всім.

5. На 1000 форумів припадає не більше 10–20 «живих» форумів з будь-якими тематиками.

6. Кількість «читачів» топіку форуму мають приблизно однакову пропорцію числу тих, «хто пише».

7. Тих, хто прочитав до кінця правила поведінки на форумі, в 1000 разів менше, ніж інших [15].

Технологія. Для роботи веб-форумів використовуються різні програмні продукти, часто спеціалізовані для конкретних видів форумів. У середовищі розробників для такого програмного забезпечення закріпився жаргонний термін «движок форуму» [14]. Існує величезна безліч таких ось програмних забезпечень, але ми розглянемо тільки ті, на яких «створювався» музейний форум.

Музейний сайт уперше з'явився в системі Інтернет 19 січня 2008 р. Тоді ж на сайті з'явився і форум. Створюючи сайт і форум, адміністрація йшла шляхом мінімальних грошових витрат і намагалася все робити «своїми силами». Тому й програмне забезпечення було вибрано з одного боку – безкоштовне, а з іншого – одне з популярних для вищезгаданого продукту – форуму. Спочатку музейний сайт створювався на платформі – Joomla, і, виходячи з цього, була обрана відповідна програма під форум, яка б не конфліктувала з сайтом. Такою стала FireBoard, повністю інтегрований форум для Joomla [11].

Плюси цієї програми:

1. Це безкоштовний і сильний за своїми можливостями форум, який не поступається відомому безкоштовному форуму PhpBB.

2. У плані безпеки є достатньо надійним форумом.

3. При інтеграції форум зручно вписується в загальний дизайн сайта. Тобто легко адаптувати дизайн форуму так, щоб він добре виглядав у вашому загальному дизайні сайта [17].

Мінуси програми. Створюючи єдину систему реєстрації (тобто людина, заходячи на музейний сайт, реєструється лише один раз і ця реєстрація єдина як для сайта, так і для форуму), відбувається невеликий конфлікт між модулями сайта і форуму. У чому він виражається

ся? Людина начебто зареєструвалася, але їй на електронну скриньку надходить лист, який свідчить про зворотне (хоча насправді реєстрація пройшла успішно).

З осені 2009 р. розробники музейного сайту перейшли на абсолютно нову і популярну в наші дні платформу – WordPress, а це спричинило за собою і зміну програмного забезпечення для форуму. Тепер це відома всім програма (теж безкоштовна) у мережі Інтернет – phpBB. phpBB створений у 2000 році і на сьогоднішній день є найбільш використовуваним у світі форумом.

phpBB абсолютно безкоштовний і простий у використанні та управлінні. Форум мультимовний і може працювати на десятках мов, у т. ч. українській. Дуже зручна система шаблонізації дозволяє оформити форум у будь-якому дизайні. Ви можете використовувати вже готові скіни або створити власний скін: наприклад, зробити дизайн форуму таким самим, як дизайн сайту [16]. Структура форуму на старому музейному сайті: оскільки у працівників музею це був лише перший досвід як у створенні сайту, так і у створенні форуму, то зрозуміло, що і наповнюваність, і дизайн шкутильгали на обидві ноги. Всього було створено 5 розділів:

1. Обговорення матеріалів сайту (у цьому розділі обговорюються ті матеріали, які розміщені на музейному сайті).

2. Музейне життя (у цьому розділі можна створювати теми, які пов'язані з музеєм та його відвідувачів).

3. Місто – область (обговорюються теми, пов'язані з історією Дніпропетровської області).

4. Вікторини (повинні були бути розміщені теми та пропозиції щодо музейних конкурсів, завдань та ребусів. Цей розділ, за певних причин – відсутність людей на форумі, так і не був нами реалізований).

5. З миру по нитці ... (усі теми, котрі торкаються позамузейного життя).

У свою чергу кожен розділ включає в себе певні категорії... відносно музейного сайту:

Розділ № 1: немає категорій.

Розділ № 2: Тестуємо форум; Свято просто неба – Чисті джерела; Що Ви думаєте про новий сайт? Чи були Ви в музеї вночі? Виставки; 160 років музею; Події.

Розділ № 3: Історія міст; Персоналії; Пам'ятники.

Розділ № 4: немає категорій.

Розділ № 5: Україна спортивна; Планета Земля; Мальовничі куточки України.

Кожна Категорія містить Темы (на музейному форумі створено 90), а ті, в свою чергу, – Повідомлення (на форумі написано – 862) [11].

Вивчивши сайти відомих музеїв світу, ми зіткнулися з тим, що форуми присутні тільки на двох з них – Державному історичному му-

зеї (Москва) та Дніпропетровському національному історичному музеї [4]. Багато музейних сайтів надають перевагу саме гостьовим книгам (гостьова книга – програмне забезпечення, що застосовується на веб-сайтах і дозволяє їх відвідувачам залишати різні побажання, зауваження, короткі замітки, адресовані власнику або майбутнім відвідувачам. У зв'язку з цим гостьова книга являє собою максимально спрощений варіант веб-форуму [3]). Чому? Як раніше вже говорилося, форум є не що інше, як сайт в сайті. І на його модерацию, адміністрацію витрачається стільки ж часу, скільки й на роботу над самим сайтом. На відміну від того ж сайта, який можна оновлювати і раз на кілька тижнів, форум потрібно модерувати і вдихати в нього «життя» кілька разів на тиждень (в іншому випадку форум просто не буде цікавим і на ньому можна буде ставити крапку). І, на наш погляд, головною помилкою всіх музейних форумів, включаючи й наш, є його обмеженість у тематиках.

Хочу навести невелику статистику нашого музейного форуму за періоди: 19 лютого 2008 р. до кінця червня 2010 р. Сайт історичного музею налічує більше 10.000 сторінок і за відвідуваністю сторінок сайта форум займає 30-те місце. Середній час перебування на сайті не перевищує 1 хв 42 с. За ці роки форум відвідало 1 603 особи (в середньому 2 особи на день). Пік відвідуваності припав на 3 грудня 2008 р. – 20 чоловік та 29 квітня 2010 р. – 16 форумчан. Найчастіше на форум люди потрапляли з таких розділів на музейному сайті: Новини, Гостьова книга та Відвідувачам. П'ять найпопулярніших тем форуму (за кількістю переглядів): 1. Арсенал музею (у розділі – Виставки). 2. Донецьк (Мальовничі куточки України). 3. Стадіон «Дніпро» (Історія міст). 4. Україна на іграх (Україна спортивна). 5. Феодосія-Судак-Новий Світ (Мальовничі куточки України) [5].

Створюючи форум на музейному сайті, розробники вирішують для себе, що там мають бути тільки ті теми, які безпосереднім чином пов'язані з музеєм і його життям. Але при цьому розробники забувають, що сайт створюється не тільки для ознайомлювальних цілей, але й служить своєрідною приманкою для потенційних відвідувачів інтернет-ресурсу. А тому, чим більше цікавих і популярних тем, тим більша ймовірність того, що через рік ваш музейний форум «оживе» і на ньому будуть залишати свої повідомлення не тільки співробітники музеїв, а й прості форумчани. Виходячи з таких міркувань, ми вирішили повністю змінити структуру музейного форуму на новому сайті [13].

Структура форуму на новому музейному сайті складається з 16 розділів:

1. Правила, інструкції, відповіді на питання (в розділі повідомляється про всі зміни на форумі, оголошення адміністрації. Обговорення новин і нововведень. Основні правила форуму).

2. Обговорення останніх новин (обговорюються останні новини політики, економіки, культури та спорту України і всього світу. А також обговорюються матеріали, які розміщені на офіційному сайті Дніпропетровського національного історичного музею).

3. Музеї, музеї ... все про музеї (відвідувачі обговорюють музеї України та світу. Обмінюються думками та враженнями від музейних експозицій, колекцій, заходів та ін.).

4. Конкурси, опитування, вікторини (будуть розміщені теми та пропозиції щодо конкурсів, завдань та ребусів, пов'язаних з музеєм та експозицією музею).

5. Відпочинок, туризм, подорожі (обговорюються теми зеленого та внутрішнього туризму в Україні. Обговорення готелів і туристичних фірм. Міжнародний туризм. Поїздки, тури, подорожі, визначні пам'ятки. Обмін досвідом і враженнями).

6. Історія, археологія, краєзнавство і персоналістика (теми з історії міста та краю. Архітектура Катеринослава – Дніпропетровська. Статті, нариси, дослідження і замітки. Розкопи та експедиції. Археологічні культури, колекції і артефакти. Видатні, відомі та маловідомі особистості, фігури та персоналії в історії України та всього світу. Історичні, відомі та маловідомі події, факти, випадки в історії України та всього світу. Історія Вашого роду. Складання генеалогічного дерева. Цікаві біографії, долі людей. Походження прізвищ та імен).

7. Етнографія України і краю (опис тематик про народних майстрів. Свята, фестивалі, виставки і ярмарки. Українські народні обряди та традиції, свята і прикмети, календар і символіка. Фольклор).

8. Літературний форум (обговорення подій у світі художньої та навколохудожньої літератури. Все про літературне життя Катеринослава – Дніпропетровська: автори, твори, видання, спільноти, акції, презентації, фестивалі).

9. Форум кіно (проблеми вітчизняного та іноземного кінематографа. Обговорення кінопродукції та кіноіндустрії).

10. Музичний форум (обговорення сучасної української, іноземної музичної культури: групи, колективи, музиканти, концерти, альбоми, течії та напрямки, фестивалі та акції).

11. Театральний форум (обговорення подій театального життя Дніпропетровська, України та світу).

12. Образотворче мистецтво, малюнок, дизайн (обговорення робіт, виставок, шкіл, течій і напрямів в образотворчому мистецтві; мистецтві – фотографія; дизайн, веб-дизайн та ін.).

13. Субкультури та молодіжні течії (все про музичні субкультури: хіпі, емо, готи, растамани, репери, металісти, рокери, хіп-хоп, панки, бітники та ін.).

14. Форум музейників-професіоналів (обговорення теоретичних питань музейної справи. Проблема музею в загальному контексті культури. Історія Дніпропетровського музею і музеїв країн світу).

15. Колекціонування та антикварна річ (обговорення загальних теоретичних питань колекціонування та антикварної справи. Проблеми законодавства. Історія колекціонування. Видатні, відомі та мало-відомі колекціонери та ін.).

16. Флейм, оффтоп, курилка (обговорення тем, котрі не ввійшли у вищеперелічені розділи; розмова про все підряд).

У розділах було створено 76 категорій.

Розділ № 1: Новини форуму. Ваші пропозиції, побажання і рекомендації. Правила форуму! FAQ з використання форуму.

Розділ № 2: Новини культури. Новини політики та економіки. Новини спорту. Обговорення матеріалів офіційного сайту ДНІМ.

Розділ № 3: Музеї України. Музеї країн світу.

Розділ № 4: Гранти. Конкурси та вікторини. Опитування громадської думки.

Розділ № 5: Туризм та відпочинок в Україні. Туризм та відпочинок в Криму. Туризм та відпочинок за кордоном.

Розділ № 6: Форум краєзнавців Дніпропетровщини. Форум археологів України та краю. Особистості, фігури, персоналії... Події, які стали історією. Генеалогічний форум України та краю.

Розділ № 7: Народні майстри та промисли. Український народний календар. Українська писемність та мова. Українська народна кухня.

Розділ № 8: Світ літератури. Літературне Придніпров'я. Вітчизняна українська книга. Що Ви зараз читаете? Я б порадив... Давайте обговоримо! Шукаю книгу! Пропоную книгу! Книги в мережі Інтернет. Літературна творчість форумчан.

Розділ № 9: Вітчизняне кіно. Закордонне кіно.

Розділ № 10: Сучасна українська музика. Класична музика. Електронна музика і клубна культура. Джаз, блюз, кантрі... Популярна музика (Pop). Рок-музика. Що Ви зараз слухаете?

Розділ № 11: Дніпропетровськ театральний. Весь світ – театр. У ньому жінки, чоловіки – всі актори.

Розділ № 12: Форум художників України і краю. Форум фотографів України і краю. Дизайн, оформлення та моделювання.

Розділ № 13: Музичні субкультури. Молодіжні контркультури. Індустріальні та спортивні субкультури. Арт-культури та рольовий рух.

Розділ № 14: Проблеми музеєзнавства. Проблеми виставкової та експозиційної роботи. Проблеми музейної комунікації. Проблеми зберігання і реставрації. Проблеми атрибуції та експертизи. Музейний менеджмент і координація. Музей у державно-правовому полі. Музей та інформаційні технології. Музей і технічний прогрес. Видавнича діяльність музеїв. Музей у сфері туризму.

Розділ № 15: Теоретичні аспекти. Живопис, графіка, скульптура. Меблі, годинники, предмети декоративно-прикладного мистецтва. Кераміка, фарфор, скло. Букіністика і бібліофілія: антикварні книги, раритетні видання. Фалеристика: ордени, медалі, значки. Нумізматика (монети) і боністика (паперові грошові знаки). Друкована та поштова продукція: марки, листівки, конверти... Старовинні предмети техніки, автомобілі. Філолідія: кришки, пробки, етикетки ... Іграшки і моделі. Мілітарія: мундири, уніформа, військові предмети ... Предмети з дорожочінних металів: золото, срібло, платина. Документалістика і меморіальні предмети.

Розділ № 16: категорій немає.

Усього на новому музейному форумі було створено (станом на червень 2010 р.): тем – 48 та повідомлень – 54 [13].

На завершення слід зазначити, що в наші дні поняття «віртуальні технології», «інтерактивний музей» чомусь трактуються як якась заміна або альтернатива музейному експонату. З цього приводу Ж. Бодрійяр (французький соціолог, культуролог і філософ-постмодерніст, фотограф) дотепно зауважив: «Є сенс, мабуть, і заспокоїтися: мабуть, ситуація з віртуальністю не дуже-то й серйозна – зникнення реального ще треба довести» [1]. У 2011 р., під час проведення 3-го Всеукраїнського музейного фестивалю, в номінації «Впровадження комп'ютерних технологій в музейній роботі» буде представлений і новий музейний форум.

Бібліографічні посилання

1. Бодрійяр Ж. Виртуальное // <http://www.evarussia.ru>
2. Блог // <http://www.ru.wikipedia.org>
3. Гостевая книга // <http://www.ru.wikipedia.org>
4. Государственный исторический музей, Москва // <http://www.forum.shm.ru>
5. Гугл-аналитик // <http://www.google.com/analytics>
6. Дженкс Ч. Зрелищный музей – между храмом и торговым центром. Осмысление противоречий // <http://www.ineca.ru/>
7. Для чего нужен форум? // <http://www.7ok.ru>
8. Зачем нужен форум? // <http://www.7ok.ru>
9. Змеул А. Музеи будущего против рутины настоящего // <http://www.er-duma.ru/news/>
10. Преимущества и недостатки форумов // <http://www.notsecret.ru>
11. Форум // <http://www.museum.dp.ua/ru/forum>
12. Форум // <http://www.myxl.biz>
13. Форум // <http://www.new.museum.dp.ua/forum>
14. Форум // <http://www.ru.wikipedia.org>
15. Форум: плюсы и минуса // <http://www.2aplusa.org>
16. <http://www.bb3x.ru/phpbb>
17. <http://www.joomlaportal.ru>

Надійшла до редколегії 25.11.2010